

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Valtiovarainvaliokunta
Sivistys- ja tiedejaosto

Lausunto
9.10.2024

1/2

Viite Valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaoston lausuntopyyntö 1.10.2024 /HE 109/2024 vp

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LAUSUNTO

Työllisyyden ja talouden kehitys on viimeisten parin vuoden aikana ollut alavireistä ja edelleen talouden kehitysnäkymätkin ovat epävarmoja. Hallituskauden koulutuspoliittisten tavoitteiden keskiössä on koko väestön osaamistason nostaminen ja sitä kautta sen varmistaminen, että työmarkkinoilla on tarjolla riittävästi osaavaa työvoimaa elinkeinoelämän tarpeisiin, kun talouden elpyminen käynnistyy. Ammatillisen koulutuksen tavoitteena onkin varmistaa jokaiselle opiskelijalle riittävät ammatilliset ja sivistykselliset valmiudet sekä työelämätaidot siirtyä opintojen jälkeen työelämään tai jatko-opintoihin.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että kestävän työuran kannalta vähintään toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaminen on olennaista. Kuten talousarvioesityksessä todetaan, ammatillinen koulutus on osin heikosti työllistävää ja etenkin aikuisten kohdalla osin myös painottuu epätarkoituksenmukaisesti liian pitkäkestoisiin opintoihin. Tutkitusti ammatillisen koulutuksen suorittaminen kuitenkin suojaa työttömyyttä vastaan.

Tästä näkökulmasta on kannatettavaa vahvistaa opiskelijan oikeutta oppimisen tukeen toisella asteella. Useissa viimeisimmissä PISA-tutkimuksissa on havaittu nuorten perustaitojen pidemmän aikavälin laskeva trendi. Voidaan siis kohtuullisella varmuudella olettaa, että tukea tarvitsevien opiskelijoiden määrä tulee lähivuosina kasvamaan olennaisesti. Erityisesti tämä kasvava tarve kohdentunee ammatilliseen koulutukseen. Tämä huomioiden voidaan olettaa, että nyt tehdyt määrärahojen kohdennukset oppimisen tukeen eivät tule olemaan riittäviä pidemmällä aikavälillä. Työ- ja elinkeinoministeriö pitääkin perusteltuna välttää menoleikkausten kohdentumista ensimmäistä toisen asteen tutkintoa suorittaviin nuoriin. Samalla on kuitenkin todettava, että tarkkarajainen kohdennus on nykyisen ammatillisen koulutuksen rahoitus- ja ohjausjärjestelmän puitteissa haasteellista. Viime kädessä kyse on kunkin ammatillisen koulutuksen järjestäjätahon valinnoista.

Työ- ja elinkeinoministeriö ei pidä ammatillisen koulutuksen rahoituksen 120 miljoonan euron leikkauksen vaikutuksia kriittisen merkittävinä yksinään, mutta yhdessä aikuis- koulutustuen lakkauttamisen kanssa voivat vaikutukset aikuisväestön edellytyksiin osaamisensa ylläpitämiseen ja kehittämiseen työmarkkinoiden muutosten tahdissa olla merkittäviä. Ammatillisen koulutuksen leikkauksilla saattaa olla vähintään lievä ne-

gatiivinen vaikutus aikuisväestön työuran aikaisen koulutuksen - erityisesti ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen - tarjontaan. Toisaalta julkisen talouden kannalta on perusteltua vähentää koulutuksen kasautumista ja varmistaa oppivelvollisuuden toteutuminen ja toisen asteen tutkinto mahdollisemman monelle.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että edellä kuvattujen negatiivisten vaikutusten lieventämiseksi olennaista on löytää uusia ratkaisuja aikuisten lisä- ja täydennyskoulutukseen, jotka eivät edellytä kokonaisen uuden ammatillisen tutkinnon suorittamista ja/tai kokoaikaista poissaoloa työmarkkinoilta. Tätä tukee opetus- ja kulttuuriministeriössä käynnissä oleva valmistelu koulutusjärjestelmän rakenteiden sekä rahoitus- ja etuusmallin kehittämiseksi.

Työllisyyspalvelut siirtyvät kuntien järjestämisvastuulle 1.1.2025, jolloin kunnat ja/tai työllisyysalueet vastaavat osaltaan sekä työllisyyden hoidon valtiosuudella tutkintoon johtamattoman koulutuksen hankinnoista että opetus- ja kulttuuriministeriön valtiosuudella rahoitetun tutkintoon johtavan työvoimakoulutuksen kohdentamisesta. Työllisyyspalveluiden uudistuksella on oma merkittävä roolinsa jatkuvan oppimisen järjestelmässä ja työmarkkinoiden osaajatarpeisiin vastaamisessa. Työvoimakoulutuksen suuntaaminen edellyttää niin työ- ja elinkeinohallinnon kuin opetus- ja kulttuuriministeriönkin hallinnonalan osalta sujuvaa yhteistyötä alue- ja paikallistasolla. Tähän työhön tulee kiinnittää huomiota erityisesti uudistuksen toimeenpanon alkuvuosina. Työvoimakoulutuksen suuntaamisesta sopiminen on keskeistä, koska voidaan olettaa, että työvoimaviranomaisten määrän kasvaessa laskennallinen työvoimakoulutukseen suunnattujen opiskelijavuosien määrä ei tule riittämään.

Markku Virtanen
neuvotteleva virkamies